

що утвердився у Шведському Королівстві, але глобально міждержавного конфлікту не розв'язала, свідченням чого стануть подальші польсько-шведські війни.

ЛІТЕРАТУРА

1. Андерсон И. История Швеции. Москва: Издательство иностранной литературы, 1951. 409 с.
2. Антонова Ю. Швеция. Исторический путеводитель. Москва: Вече, 2009. 400 с.
3. Вейбуль Й. Краткая история Швеции. Стокгольм: Шведский институт, 1994. 163 с.
4. Зашкільняк Л., Крикун М. Історія Польщі: від найдавніших часів до наших днів. Львів: ЛНУ ім. І.Франка, 2002. 752 с.
5. История Швеции / Под ред. А.С. Кана. Москва: Наука, 1974. 719 с.
6. Мелин Я., Юханссон А.В., Хеденборг С. История Швеции. Москва: Весь мир, 2002. 400 с.
7. Липка Т. Відносини між Річчю Посполитою та Шведським Королівством у контексті особистої унії Сигізмунда Вази (кінець XVI ст.) // Студентський науковий вісник. Тернопіль, 2020. № 45. С. 83–86.
8. Anusik Z. Unia polsko-szwedzka w końcu XVI w. // Rzeczpospolita w XVI–XVIII wieku. Państwo czy wspólnota. Toruń, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, 2007. S. 193–217.
9. Pieńkowska A., Pieńkowski M. Czy Zygmunt III Waza zasłużył na niesławie? Promohistoria, Warszawa, Promohistoria, 2013. 63 s.
10. Wisner H. Zygmunt III Waza. Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne. Warszawa, 1984. 124 s.

Лушев Олександр

Науковий керівник – проф. Алексієвець Леся

ПОСТАТЬ ЙОСИФА СЛІПОГО У КІНОМИСТЕЦТВІ

Актуальність статті полягає у важливості дослідження духовної історії України, впливу кіномистецтва на свідомість людей, зокрема, постаті Йосифа Сліпого в сучасному документальному кіно. Мета – вивчити фільми, зняті про Йосифа Сліпого, проаналізувати їх в цілому та їхній історичний зміст. Джерельну базу дослідження становлять фільми про життя й діяльність Йосифа Сліпого: «Справа «Рифи»»; «Блаженніший»; «Йосип Сліпий: Молитва за Україну»; «Незламний пастир. Терни і зірки Йосипа Сліпого», ін.

Йосиф Сліпий (справжнє прізвище – Кобернецький-Дичковський) народився 17 лютого 1892 року в селі Заздрість на Тернопільщині. Релігійний діяч, вчений, першоієрарх УГКЦ, Верховний архієпископ Львівський, митрополит Галицький, кардинал [1, с. 289]. У квітні 1945 року, під час репресій радянської влади проти ієрархії УГКЦ, Йосиф Сліпий був арештований і кілька разів засуджений [2, с. 174]. Звільнений у 1963 році за клопотанням міжнародної спільноти. Після повернення з радянських концтаборів провадив активну діяльність на міжнародній арені. Помер 7 вересня 1984 року в Римі (Італія). Спочатку був похований у соборі святої Софії в Римі, а із здобуттям Україною незалежності в 1992 році перепохований у соборі святого Юра у Львові [1, с. 289].

Кінофільм формує світогляд людини, збагачує або обкрадає його духовно, емоційно насичує. Звідси вимальовується ще одна родзинка кінематографа — психологічний вплив на людину [3].

Власне, перший фільм, де прототипом головного героя став владика Йосиф Сліпий, це фільм-драма 1968 року на основі роману австралійського письменника Моріса Уеста «Черевики рибалки».

На початку фільму головного героя, Кирила Павловича Лакоту (прототип – Йосиф Сліпий), Верховного митрополита Львівського, після 20-річного ув'язнення в сибірському трудовому таборі, несподівано звільняють. Кирило Лакота їде до Риму, де папа Пій XIII (авторський персонаж) висвячує його на кардинала Церкви святого Афанасія. Після смерті Папи Римського відбуваються вибори нового понтифіка. На голосуванні кардинала Лакоту одностайно вибирають новим Папою [10].

Цей фільм – художній, тільки прототипом головного героя був Йосиф Сліпий.

Радянський кінематограф також не оминув постаті Йосифа Сліпого. Про нього були зняті псевдо-документальні фільми: «Униатский кардинал Слипый» (1968 р.); «Режим террора и грабежа» (1980); «Пастор на слизькій дорозі» (1980) [11]. У цих фільмах радянська влада змальовувала його як «помічника гітлерівських загарбників». Пропаганда широко

використовувала різні перекручення, фальсифікацію. Метою таких дій було осквернення імені митрополита Сліпого в очах радянських громадян.

Зі здобуттям Україною незалежності та перевезенням праху митрополита Сліпого до Львова розпочалися фундаментальні дослідження його діяльності. Зокрема, в останні роки розпочався процес випуску справді документального кіно про Патріарха. Це такі фільми як: «Патріарх. Життя Йосифа Сліпого» (2002), «Йосип Сліпий: Молитва за Україну» (2010), «Справа Рифи» (2017), «Блаженніший» (2021).

Також варто згадати, що тепер, у час, коли фільми стали вільно доступними, на платформі «YouTube» теж є велика кількість відеороликів, присвячених цій видатній постаті світової історії.

Фільм «Патріарх. Життя Йосифа Сліпого», виготовлений у 2002 році з нагоди 110-річчя з дня народження Патріарха. У ньому розповідається про непросте життя кардинала, в'язня таборів ГУЛАГу.

Документальна стрічка «Йосип Сліпий: Молитва за Україну» розповідає глядачам про життя Йосифа Сліпого в еміграції. У фільмі записано десятки живих свідчень священників, владик, які були близькими друзями Патріарха Йосифа Сліпого, працювали поруч із ним у Римі, а також віднайдено та відреставровано унікальні документальні відеоматеріали 60-80-х років, що переносять глядача у часи життя Патріарха Йосифа [8, 9].

Фільм «Справа «Рифи»» уперше показаний 17 лютого 2017 року, режисер – Олена Мошинська. Робота тривала впродовж двох років, шукали свідків тих подій в Україні, Італії та Сполучених Штатах. Стрічка охоплює період із 1945 по 1963 рік й розкриває невідомі загалу обставини арешту, ув'язнення та звільнення Йосифа Сліпого. Особливу увагу приділено історичним подіям та визначним особистостям того періоду і їхньому впливу на долю патріарха Йосифа. Героями фільму стали папа Іван XXIII, президент США Джон Кеннеді, генеральні секретарі ЦК КПРС Йосип Сталін та Микита Хрущов. Назву стрічці дала агентурна справа «Рифи», яка зберігається в архіві СБУ України. Документи, які радянська репресивна система дбайливо збирала та зберігала, стали основою фільму. До стрічки увійшли свідчення учасників та очевидців подій, коментарі істориків з України, Італії, США, унікальні кадри кінохроніки, які знімальна група розшукала в українських та іноземних кіноархівах. Автор фільму свідомо уникає пафосу, штампів та особистих оцінок, надавши можливість говорити про подвиг, ісповідництво та незламність патріарха Йосифа документам та очевидцям подій [4, 5].

Фільм «Блаженніший» є продовженням фільму «Справа «Рифи»» і розповідає про життя патріарха в Римі від 1963 року, після звільнення із заслання і до його смерті. Над стрічкою «Блаженніший» робота тривала понад два роки, а над темою життя й служіння патріарха Йосифа знімальна група працювала понад чотири роки. Працюючи над обома фільмами, творці стрічки побували у дев'ятих країнах світу, зокрема в Аргентині, США, Канаді, європейських країнах. Кіно побудоване повністю на інтерв'ю людей, які особисто знали патріарха Йосифа [6, 7].

Отже, дослідивши фільми про життя й діяльність Йосифа Сліпого, можемо зробити висновок, що його постать справді велична. Адже саме Патріарх Йосиф став прототипом для закордонного фільму «Черевики рибалки». Через всесвітню відомість радянська влада не могла засекретити його ім'я, стерти з народної пам'яті. Тому, різними способами, у тому числі за допомогою кіно, намагалася спаплюжити Великого Українця в очах мільйонів громадян радянських республік. З відродженням незалежності України здійснено багато кроків на прославлення Патріарха Йосифа Сліпого на Батьківщині, котру Він так любив.

ЛІТЕРАТУРА

1. Тернопільський енциклопедичний словник : у 4 т. / редкол.: Г. Яворський та ін. Тернопіль : Видавничо-поліграфічний комбінат «Збруч», 2008. Т. 3 : П. Я. 708 с.
2. Боршовська О. Християнські сторінки історії України: методичний посібник для вчителів середніх загальноосвітніх шкіл. Львів: Свічадо, 2014. 254 с.
3. Марченко Ігор. Кінематограф в житті сучасної людини. URL: <https://vbusk.com/cikavo/kinematograf-zhizni-sovremennogo-cheloveka.html> (дата звернення: 21.04.2021).

4. Документальний фільм «Справа «Рифи»». URL: <https://youtu.be/uHe9eECH7xk> (дата звернення: 21.04.2021).
5. Львів'яни переглянули фільм «Справа «Рифи»». URL: http://news.ugcc.ua/news/lv%D1%96vyani_pereglyanuli_f%D1%96lm_sprava_rifi_80262.html (дата звернення: 21.04.2021).
6. Документальний фільм «Блаженніший». URL: <https://youtu.be/guY3Cta38nY> (дата звернення: 21.04.2021).
7. 17 лютого, у день народження патріарха Йосифа Сліпого, «Живе ТБ» запрошує вас на прем'єру фільму «Блаженніший». URL: http://news.ugcc.ua/announces/17_lyutogo_u_den_narodzhennya_patr%D1%96arha_yosifa_sl%D1%96pogo_zhive_tb_zaproshuie_vas_na_premieru_f%D1%96lmu_blazhenn%D1%96shiy_92303.html (дата звернення: 21.04.2021).
8. Топ-5 документальних фільмів про Патріарха Йосипа Сліпого, які варто переглянути вже сьогодні. URL: <https://velychlviv.com/top-5-dokumentalnyh-filmi-v-pro-patriarha-josypa-slipogo-yaki-varto-pereglyanuty-vzhe-sogodni/> (дата звернення: 21.04.2021).
9. Йосип Сліпий: молитва за Україну. URL: <https://youtu.be/p1L6GUUKFcM> (дата звернення: 21.04.2021).
10. Черевики рибалки. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A7%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%B2%D0%B8%D0%BA%D0%B8_%D1%80%D0%B8%D0%B1%D0%B0%D0%BB%D0%BA%D0%B8 (дата звернення: 21.04.2021).
11. Сергійчук В. Перемоги над Йосипом Сліпим радянська влада не досягнула | Відкрита Церква. URL: <https://youtu.be/ziGuNSMISqQ> (дата звернення: 21.04.2021).

Папа Назарій

Науковий керівник – проф. Алексієвець Леся

ЛЮБОМИР ГУЗАР АРХІЄПІСКОП-ЕМЕРИТ

Актуальність теми дослідження. Блаженніший Любомир Гузар - постать, яка відома далеко за межами нашої країни, про яку хочеться говорити і слухати. Адже, безперечно, були люди, які не підтримували його погляди, навіть критикували. Але слова Любомира зберігали у своєму серці і часто до них повертались та переосмислювали. Любомир є яскравим прикладом свідомого громадянина своєї держави та справжнього церковного очільника, котрий дбає про те, щоб розвиток церкви йшов вперед.

Любомир Гузар очолював Українську греко-католицьку церкву десять років (2001-2011). За цей час йому вдалося чи не найважливіше — перенести престол УГКЦ до Києва, фактично зробивши церкву всеукраїнською, поступово стираючи асоціації виключно із західною Україною, а також просуваючи її на схід. На міжконфесійному рівні Любомир запам'ятався тим, що за часи його перебування на чолі Української греко-католицької церкви, всі суперечки, які стосувались віри, церков, були зведені до мінімуму. Завдяки цьому, Блаженніший Любомир, отримав визнання від інших очільників церков [1].

Він також став першим в історії УГКЦ патріархом, хто зрікся престолу. Коли Любомиру Гузару виповнилось 75 років, почав робити певні заходи на яких, головним чином, просив звільнити його з посади Глави Української греко-католицької церкви. Здавалося б, 75 років. Так, людина старіє, більша частина життя вже позаду, але з іншого боку, це великий життєвий досвід, який є важливим для такої управлінської функції. Блаженніший Любомир думав інакше. З огляду на те, що він повністю втратив зір, і значно почав погіршуватись слух, Блаженніший прийняв таке важливе рішення. Звичайно, у нього були помічники, які допомагали йому полагоджувати різного роду урядові справи, і допомогли б у подальшому. Але сам Любомир говорив так: «на мою думку, триматись влади за всяку ціну виглядає смішно. Треба думати, щоб справа йшла вперед» [2].

10 лютого 2011 року стало відомо, що Любомир Гузар більше не голова УГКЦ. Коли Блаженніший офіційно повідомив про свою відставку, у ЗМІ з'явилось оголошення «Він пішов, бо виконав усе, що обіцяв». При цьому Любомир не втрачав гумору, повідомив, що його відставка не зіпсувала йому апетиту. Блаженніший додав, що він вже не очільник церкви, але залишається її членом та членом свого народу [1].